

Jubileusz 90-lecia ZUS

W tym roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych obchodzi jubileusz 90-lecia istnienia. 24 października 1934 r. doszło do scalenia dotychczasowych pięciu instytucji w jedną – Zakład Ubezpieczeń Społecznych – która przejęła kompetencje i uprawnienia zlikwidowanych instytucji. W skład Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wchodziły oddziały terenowe działające w Poznaniu, Chorzowie, Krakowie, we Lwowie i w Łodzi.

Po odzyskaniu niepodległości odrodzone państwo polskie stanęło przed poważnym zadaniem stworzenia jednolitego i nowoczesnego systemu ubezpieczeń społecznych. W pierwszej kolejności trzeba było ujedynolicić prawodawstwo pozaborcze oraz dostosować je do ówczesnych polskich realiów społeczno-politycznych. Prace nad stworzeniem polskiego systemu ubezpieczeń społecznych rozpoczęły się jeszcze w trakcie I wojny światowej, w 1917 r. Ujednolicanie systemu trwało kilkanaście lat, a ostatecznie 90 lat temu doszło do uchwalenia ustawy „o obowiązkowym ubezpieczeniu społecznym” (pisownia oryginalna), zwanej scaleniową. Jednocześnie powoływało do życia nowe – centralne i powszechne – instytucje ubezpieczeniowe: Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Obejmował on swym działaniem obszar całej Rzeczypospolitej. Jego siedzibą była Warszawa. W skład Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wchodziły oddziały terenowe działające w Poznaniu, Chorzowie, Krakowie, we Lwowie i w Łodzi.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych od dziewięciu dekad nieprzerwanie wypłaca Polakom należne świadczenia. Ciągłości powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego w Polsce nie przerwały nawet zawirowania II wojny światowej. System ubezpieczeń społecznych się zmienia, podobnie jak zmieniają się warunki ekonomiczne, społeczne, a także wiadomości obywateli. Polacy, tak jak mieszkańcy wikszości cywilizowanych krajów świata, żyją coraz dłużej i mają coraz mniej dzieci. Pojawiają się pytania o zmianę zasad funkcjonowania ubezpieczeń społecznych. Niezależnie jednak od decyzji, jakie zostaną podjęte w przyszłości, należne świadczenia będą wypłacane, a składki pobierane. Ubezpieczenia społeczne są bowiem jednym z najważniejszych elementów polityki społecznej państwa.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obecnie e-urzędem. Jego budowa rozpoczęła się w roku 2018 od wprowadzenia e-Składki oraz E-ZLA. W kolejnych latach ZUS wprowadził m.in. elektroniczny akt pracowniczych – e-akta, elektroniczny wydawania zaświadczeń A1, nowe wersje Programu Płatnik i ePłatnik. Umożliwił także składowanie na PUE wniosków o świadczenia. Dzięki ZUS Polska jako jeden z pierwszych krajów UE wdrożyła system elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego (EESSI). Obecnie ZUS jest elektronicznym urzędem dostępnym 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu. Udostępnia elektroniczne i interaktywne formularze, aplikacje mobilne, wysyła powiadomienia za pomocą SMS.

ZUS w Wielkopolsce

Początki poznańskiego Oddziału to jednocześnie początek ubezpieczeń społecznych na ziemiach polskich. Istotny bowiem wpływ, na rozwój systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce, miało niemieckie ustawodawstwo ubezpieczeniowe.

Już w 1890 r., w dawnej prowincji poznańskiej, utworzono Zakład Ubezpieczeń od Inwalidztwa i na Starość w Poznaniu.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r., w Polsce funkcjonowały odziedziczone po zaborcach różne instytucje ubezpieczeniowe. Poznań, obok Lwowa i Krakowa, był trzecim miastem w Polsce, które aktywnie uczestniczyło w rozwoju ubezpieczeń społecznych na ziemiach polskich.

W 1920 r. Zakład Ubezpieczeń od Inwalidztwa i na Starość w Poznaniu przemianowano na Ubezpieczalnię Krajową w Poznaniu. Z uwagi na przyłączenie do poznańskiej ubezpieczalni terenów należących do instytucji we Wrocławiu i Gdańsku, zasięg Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu zwiększył się o 60 proc.

W 1927 r. z Ubezpieczalni Krajowej wydzielono Zakład Ubezpieczenia Urzędników Prywatnych w Poznaniu, a następnie przemianowano go na Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu.

W tym okresie w Poznaniu działała również Zakład Ubezpieczeń od Wypadków w Rolnictwie. Była to instytucja szczególna, gdyż ubezpieczenie to funkcjonowało tylko na terenie województwa poznańskiego i pomorskiego.

Dnia 24 października 1934 r. doszło do scalenia dotychczasowych pięciu instytucji w jedną – Zakład Ubezpieczeń Społecznych – która przejęła kompetencje i uprawnienia zlikwidowanych instytucji. W skład Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wchodziły oddziały terenowe działające w Poznaniu, Chorzowie, Krakowie, we Lwowie i w Łodzi.

W okresie okupacji, w Wielkopolsce oraz na pozostałych obszarach wcielonych do Rzeszy, władze niemieckie przeprowadziły reorganizację zgodnie z ustawodawstwem niemieckim. Oddziałowi nadano nazwę Ubezpieczalnia Krajowa Poznań w Poznaniu, w 1940 r. zmieniono nazwę na „Ubezpieczalnia

Krajowa Okręgu Warty”, a w 1941 r. przemianowano instytucję na Ubezpieczalnię Krajową Kraju Warty w Poznaniu.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej zasięg terytorialny Ubezpieczalni Społecznej i Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu obejmował również ziemi lubuską oraz Pomorze. Pracownicy poznańskiego Oddziału brali w tym okresie czynny udział w organizowaniu instytucji ubezpieczeń społecznych w Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Szczecinie i Zielonej Górze.

Od 1950 r., w związku ze zmianami w podziale administracyjnym państwa, Oddział w Poznaniu swoim zasięgiem terytorialnym obejmował już tylko województwo poznańskie.

Przedstawiając historię Oddziału, warto wspomnieć o wydarzeniach Poznańskiego Czerwca 1956 roku. Gmach Oddziału znajdował się w centrum działań operacyjnych. Na dachu i w budynku umieszczono urządzenia stacji zaguszającej oraz sieci anten, które demonstranci zniszczyli i wyrzucili przez okna. W budynku zlokalizowany został punkt opatrunkowy oraz stanowisko ostrzażenia gmachu milicji i Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Zdecydowana większość urzędników przyłączyła się do manifestantów.

Od 1 lipca 1975 r., w związku z wprowadzeniem nowego podziału administracyjnego kraju, na obszarze obsługiwanych dotychczas przez Oddział ZUS w Poznaniu, utworzono cztery nowe oddziały: w Koninie, Ostrowie Wielkopolskim, Pile i Rawiczu.

Od 1 stycznia 2005 r. w miejsce funkcjonujących dotychczas Oddziałów ZUS w Poznaniu i w Koninie powołano do życia I Oddział ZUS w Poznaniu, z siedzibą przy ul. Dąbrowskiego 12, i II Oddział ZUS w Poznaniu, początkowo z siedzibą w Koninie, następnie w Poznaniu przy ul. Starożytności 31. Oddział ZUS w Rawiczu zamieniono w Inspektorat podległy Oddziałowi ZUS w Ostrowie Wielkopolskim.

90 lat historii ZUS

- 1933**
 - Sejm RP uchwalił ustawę scalającą polski system ubezpieczeń społecznych. Zastąpiła ona istniejące jeszcze wtedy przepisy zaborców i ujednoliciła polskie ustawodawstwo dotyczące ubezpieczeń społecznych.
- 1934**
 - Powstał Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
- 1939**
 - W czasie II wojny światowej ZUS stracił ogromną część funduszy ubezpieczeniowych. W bardzo trudnych warunkach pomagał rodzinom. Wypłacał ograniczone przez okupanta świadczenia i dawał zatrudnienie.
- 1945**
 - ZUS wznowił normalną działalność i wypłatę świadczeń.
- 1950**
 - Władze PRL ograniczyły autonomię i samodzielność ZUS, zlikwidowały fundusze ubezpieczeniowe, a ich środki włączyły do budżetu państwa.
- 1955**
 - Likwidacja ZUS. Jego zadania przejęły związki zawodowe i Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.
- 1960**
 - Reaktywacja ZUS. Okazał się on niezbędny, aby system ubezpieczeń społecznych spełniał swoje zadania. Ubezpieczeniami zostały objęte kolejne grupy społeczne. Rozszerzono też zakres przyznawanych świadczeń.
- 1975**
 - Reforma administracyjna kraju, która polegała m.in. na tym, że powstało więcej województw. Przyczyniła się także do zwiększenia liczby placówek ZUS.
- 1986**
 - Powstał Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (FUS), wydzielony z budżetu państwa. Świadczenia, które wypłacał ZUS, i działalność Zakładu były finansowane z tego funduszu.
- 1998**
 - Sejm RP uchwalił ustawę o reformie ubezpieczeń społecznych. Nowy system został oparty na zdefiniowanej składce. Od tej pory ZUS prowadzi indywidualne konta osób ubezpieczonych. Od tego czasu funkcjonują trzy uzupełniające się sposoby oszczędzania na emeryturę, zwane trzema filarami.
- 1999**
 - ZUS rozpoczął budowę Kompleksowego Systemu Informatycznego. W pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku był jedną z najbardziej skomputeryzowanych instytucji w Polsce.
- 2004**
 - Polska wstąpiła do Unii Europejskiej. ZUS zaczął realizować zadania związane z unijną koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.
- 2010**
 - ZUS przyjął nową strategię, w której jednym z najważniejszych celów jest poprawa obsługi klientów i zwiększenie ich satysfakcji.
- 2012**
 - ZUS udostępnił klientom Platformę Usług Elektronicznych (PUE ZUS) – największy e-urząd w Polsce.
- 2014**
 - ZUS uruchomił kompleksowy projekt edukacyjny „Lekcje z ZUS”.
- 2018**
 - ZUS wprowadził e-Składkę. Dzięki niej przedsiębiorcy opłacają wszystkie składki na ubezpieczenia społeczne na jeden rachunek. Od 1 grudnia 2018 r. lekarze mogą wystawiać zwolnienia wytyczne w formie elektronicznej (e-ZLA).
- 2020**
 - W czasie pandemii koronawirusa ZUS funkcjonował bez przerwy. Wypłacał świadczenia, a dodatkowo obsługiwał programy pomocowe w ramach tzw. tarcz antykryzysowych oraz Polski Bonu Turystyczny. Udostępnił też nową usługę dla klientów – e-wizyty.
- 2021**
 - ZUS przejął wypłatę świadczeń z programu Dobre Start (500+, czyli wypłaty szkolnej). Wypłacał także świadczenia uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (500+ dla osób z niepełnosprawnością).
- 2022**
 - ZUS przejął wypłatę świadczeń wychowawczych z programu Rodzina 500+ i rodzinnego kapitału opiekuńczego. Udostępnił też klientom aplikację mobilną mZUS. Po wybuchu wojny w Ukrainie ZUS wspierał uchodźców z tego kraju – wypłacał świadczenia rodzinne i zapewniał schronienie w swojej bazie noclegowej.
- 2023**
 - ZUS udostępnił aplikację mobilną dla lekarzy – mZUS dla Lekarza.
- 2024**
 - PUE ZUS przekształca się w e-ZUS – nowoczesny elektroniczny urząd. Zakład Ubezpieczeń Społecznych rozpoczyna wypłatę świadczeń z programu Aktywny Rodzic.